

rad csak kitalált kalandregény, amely minden történelmiséget mellőz. Érezhető, hogy a szerző művének megírásához megfelelő előkészületeket tett. Ez nemcsak abban nyilvánul meg, hogy a korabeli helységek nevei és földrajzi elhelyezésük megfelel a valóságnak (erről tanúskodik Lázár deák 1528-ban készített térképe, amely Magyarország legrégebb részletes térképe), hanem a szereplők öltözékének, a használati tárgyak „jegyzékének” ábrázolásában, valamint a török világ szókincsének idézésében stb. is.

Szerzőnk hőseit igyekszik hús-vér embernek ábrázolni. Nemcsak cselekszenek és egy meghatározott társadalmi-történelmi közegben mozognak, hanem gondolkodnak, és — ez B. Foky művészi sikere — gondolataik társadalmi létük eredménye. Tomori és társai nemesként gondolkodnak, bár Tomori kiemelkedik közülük éleslátásával, a köznép pedig ösztönszerűleg reagál a nagy történelmi mozgásra. Tomorit a magyarság és azon túl az európaiaság eszméi foglalkoztatják, míg az itt élő egyszerű embereket az ő kis földrajzi tájegységüknek a sorsa. Ebből a szempontból B. Foky István regénye és Burány Nándor *Hadjárata* eszmei mondanivalója között fennáll az egyirányúság. Mindkettő azt példázza — és ez szerintem feltétlenül újat jelent —, hogy a tájainkon lejátszó történelmi események tanulsága az, hogy az egy meghatározott földrajzi-történelmi tájegységen belül élő népek sorsa egymásba fonódott, ezek a nemzetek egymásra vannak utalva sorsukban, és nem nemzeti, hanem társadalmi lépcsőződést jelent a tör-

ténelem alakulása. Írónk nagyfokú megértést tanúsít az egyszerű emberek sorsa iránt, függetlenül attól, hogy milyen nemzetiségűek azok. Véleménye szerint az emberek alijában véve jók, a társadalmi-történelmi mozgás az, ami regényében őket az öldöklésre és pusztításra készíti. Művében az akkor itt élő két nagy népcsoport köznépi eredetű hősei egymásra találhatnak. Közösen jobban tudják felvenni a harcot az idegen hódítóval szemben, közösen jobban tudják elviselni az idegen jármot. A közös sors elkerülhetetlenségének felismerése mind Burány, mind B. Foky ifjúsági regényének üzenete, végső tanulsága.

A művészi érték azonban nem pusztán a tartalomhoz és a szándékhoz kapcsolódik, hanem — művészi alkotásról lévén szó — a művészi megvalósuláshoz, magához az alkotáshoz. A *Pétervárad* a felnőtt olvasó részéről feltétlenül jó elbírálásban részesülhet: ismeretlen korszakot mutat be, őseinkről szól, eleget tesz a klaszszikus ifjúsági regény fő követelményeinek, eszmei mondanivalója humanista és haladó, történelmi hitelessége megalapozott. B. Foky regénye, ez a valóban „személyes vállalkozás” (hiszen a könyvet maga a szerző adta ki, ami elgondolkoztató, mivel értéke miatt kiadónk is megjelentethette volna), szép hozzájárulás a mai vajdasági magyar ifjúsági irodalomhoz. A szerző a külső formát illetően már kitaposott ösvényen jár, mondanivalója azonban újszerű. Ugyanakkor elgondolkoztató a jelenség, hogy történelmi múltunk sikeres „meghódítása” miérett csak ifjúsági regényekben sikerül.

VARGA ISTVÁN

„VASAS VAGYOK”

LACZKÓ ANTAL: *Vasasrapszódia*.
Életjel Könyvek 10. Szabadka, 1976.

A jelenkori vajdasági költészet meglehetősen egysíkú témaigényének megoldulása szempontjából Laczkó Antal

szabadkai vasmunkás első verseskötete — a lírában való megnyilatkozás egy némely követelményének megkerü-

lése ellenére is — jelentős irányvételnek számít. Értéke mindenekelőtt abban nyilvánul meg, hogy napjaink munkásvilágát gazdag ihletforrásként újólag felfedezte égtájunk költészete számára. Ha a *Vasasrapszódia*nak az élmény művészi kivetítésében nem is lennének komolyabb érdemei, a szerző azon igyekezetét, hogy a gyári életet, tehát legközvetlenebb környezetünknek ezt a területét is a vajdasági poézis tárgyává tegye, biztató jelnek, tiszteletre érdemesült törekvésnek kellene tekintenünk. Hiszen, mint tudott, a modern vajdasági versirodalom e problémakör feldolgozásának még adósa, és ez akkor sem elhanyagolható körülmény, ha figyelembe vesszük, hogy lírikusaink a gondolati verset, de többé-kevésbé a faluélményből merítő költészetet is már hosszabb idő óta, kisebb-nagyobb eredménnyel ki-tartóan művelik.

Laczkó Antal nemrégiben megjelent *Vasasrapszódia* című kötetével a gyárak kapuit tárta szélesre versirodal-munk előtt. S ami ugyancsak kevésbé lényegtelen, az az, hogy a gyűjtemé-nyes kiadvány minden egyes sorának a tapasztalat, a munkáshétköznapok valóban megélt eseményei adnak hi-telt, szemben legfrissebb líránkkal, a-melyből többnyire hiányoznak a köz-vetlen élettapasztalatok bizonyítékai. Sajnos ez vonatkozik — egy-két vers-írónk kivételével — modern költésze-tünknek arra a vonulatára is, amely, távoli emlékek alapján, konkrét, de csak másodlagos élményekből merítve próbálja körvonalát adni tárgyi vilá-guknak, a mai vajdasági faluképnek.

A *Vasasrapszódia* ilyen sajátossá-gai nem annyira önmagukban, mint in-kább egész versirodalomunk viszonyla-tában jelentősek. Éspedig két oknál fogva. Egyrészt azért, mert a munkás-élet megközelítése, megmutatása által lehetőségeit tartalmazza és ez irány-ba elkötelezett költészet kibontakozá-sának, fokozottabb érvényre jutásának,

másrészt pedig azért, mert a kétes hi-telű élettapasztalatokból és az egyre halványuló, sovány emlékélményekből táplálkozó versek népszerűsítése he-lyett a frissen és közvetlenül megélt eseményekre építő költészet feltételei-nek meglétét hirdetik.

Laczkó Antal kötete tehát a mun-kásvilággal foglalkozó versirodalom új-ból életre hívásának lehetőségeit igaz-solja, és ha verseiben nem is találha-tunk mindig a művészi értékek nyo-maira, fontosságuk, költészetünkbe va-ló bevonulásuk a fentebb említett szempontok miatt egy pillanattig sem vonható kétségbe.

Estztétikailag a *Vasasrapszódia* él-ményvilágának kivetítése még távol áll attól a határtól, ahol a verset min-den vonatkozásban mesterműnek lehet nevezni. Ez azonban nem csupán en-nek a kiadványnak fogyatékosága, a-min e kötet esetében sokat enyhít az a körülmény, hogy szerzője vasmun-kás, aki most jelentkezik és lép az ol-vasók elé először kötetten. A vers-gyűjtemény *Új munkacsarnokban, A reszelő vallomása, A költészethez, A-pám háta, Börtarisznya, Kubikosszárma* stb. című versei alapján azonban meg-alapozottnak látjuk a Laczkó-költészet gyors beéréséhez fűzött reményeinket. Kevésbé hisszük viszont, hogy az el-mélkedések felé hajló líra terén vár-hatunk verseitől többet, mint ameny-nyit a kötetben szereplő egynéhány ilyen jellegű darab pillanatnyilag pro-dukál.

A kötet harmadik ciklusának kubi-kosversei komolyabb és alaposabb ki-munkáltságról tanúskodnak. Az önmű-velés szükségessége mégsem vitatha-tó, ha magának a szerzőnek is szándé-kában áll elmélyíteni, gazdagítani prob-léma- és világlátását, valamint a vers-íráshoz szükséges szakmai tudását.

Laczkó Antaltól ezt várjuk. Költé-szetünkötől pedig azt, hogy az ő pél-dáját követve mielőbb lépjen be a *Vasasrapszódia* által szélesre tárt gyárkapukon.

FEKETE ELVIRA